نتیجهٔ خوب حاصل شد ربطی به مجلس ندارد و راجع بما نیست.

ارباب کیخسرو - اینکه آقای حاج سید ابراهیم فرمودند که بنده بایشان ایراد کردم بنده ایراد نکردم که چرا وکلا ورقه فوق‌العاده انتشار دادند بنده عرض کردم که خوب بود اول استمداد به مجلس میکردند و مجلس نظریات خودش را معین میکرد آنوقت اگر مجلس کاری نتوانست بکند این ورقه را اشاعه می‌دادند دیگر اینکه این کمیسیونی که انتخاب میشود خوب است قسمی مداخله در اجرائیات نکند که فردا اگر یکنفر حاکم نالایقی را فرستادند بگویند بموجب تصویب کمیسیون بوده است.

عزالملک — بنده چون تصور میکنم که در عرایض بنده آن اثری که باید مرتب بشود نمی‌شود بآنجهت اینجا اظهار عقیده نمی کنم و اگر بخواهم عقیده خودم را عرض کنم شاید چهار کتاب بردارد

آقامیرزا ابراهیم قمی - آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند که ما دخالت در اجرائیات نباید بکنیم بعد خودشان فرمودند که ما برای تعیین حاکم چندروز رفتیم والتماس کردیم دیگر اینکه در موقعی که امر نان یکقدری سخت شده بود ما یک عده را انتخاب کردیم که بروند در امر نان تفتیش کنند بنده عرض میکنم امر یک قسمت بزرگ مملکت که در کار آنش گرفتن است اهمیتش کمتر از امر نان نیست.

حاج شیخ اسدالله - عرض کردم رفتن ما نه بواسطه مداخله در اجرائیات بود ما رفتیم برای التماس کردن برای عجز کردن کی دخالت کردیم دخالت آنست که برویم آنجا وحاکم معین کنیم.

حاج آقا — بنده اول هم با این پیشنهاد مخالف نبودم و عقیده خودم را عرض کردم وحالا هم عرض می کنم که موقع از این چیزها گذشته است که ما بنشینیم اینجا واین مذاکرات را بکنیم اینکه فرمودند خوب بود اول از مجلس استمداد میکردیم عرض میکنم ما چهارماه بود که هرقسم توانستیم در مجلس گفتیم و فریادها کردیم و بیان موانع تعیین حکومت آنجا و سایر موانع را نمودیم و درخواست کردیم که زودتر از این ترتیبات جلوگیری شود و این خودش در معنی استمداد از مجلس بود بعد از آنی که گفتیم دیدیم نتیجه نبخشید نوشتیم و بملت اعلام کردیم و تکلیف خودمان را نزد موکلین خودمان رد کردیم و چنانچه عرض کردم بازهم تکرار میکنم که بنده هم با این پیشنهاد موافقم لکن این مطلب را نباید فراموش کرد و بیدار باشید که بعضی ها هستند که نقشه های بیجا می کشند و مداخله بیجا در قوای دولتی می کنند این را بنده امروز بی‌پرده میگویم واگر در کتاب آقای عزالملک نوشته شود اهمیتی ندارد.

حاج شیخ الرئیس - بنده هیچ حاضر نبودم که عرض بکنم و زحمتی بدهم ولی چون بعضی مذاکرات در اینجا شد که ناچارم چند کلمه عرض کنم اولا بعضی از نمایندگان اینجا اظهار میدارند که وکلا هر کدام از هر نقطه وشهری انتخاب شده‌اند نماینده تمام ایران ووکیل (۲۵) کرور ملت غیور ایران میباشند ماهم اینرا میدانیم ولی برای اینکه دلسوزی کنیم بجای وکلای فارس وسایر وکلای دیگر عرض میکنم که مثلا درباب مازندران واهالی فارس که نماینده انتخاب کرده‌اند هیچ نظرشان باین نیست که از آقای حسنعلی خان هم حق وکالت بخواهند وآن وکیلی را که معین کرده‌اند تمام نیک و بد صفحه خودشان را نسبت بوکیلشان میدهند واو را مرجع میدانند مثلا درمازندران اگر یک امری واقع شود میگویند اگر شیخ الرئیس عرضه میداشت و کاری از دستش برمی‌آمد میرفت درمجلس فریاد میکرد گریبان میدرید وزورنامه نویسها می‌نوشتند تا بدانند که ما نطق وبیانی داریم این جواب ایشان اما اینکه میفرمایند که باید یک کمیسیونی معین شود برای اینکه بوزرا بیک اصطلاح فشار و بیک اصطلاح التماس وبیک اصطلاح با آنها مبادله افکار بکنند تمام اینها یک حرفهائی است بی مغز ویک هیکل هائی است بیروح مجلس چه وقت مساعدت بارئیس الوزراء کرد آنوقتی که شاید خیالش متزلزل بود که مجلس شاید باو اعتماد نداشته باشد ونمایندگان محترم آن اعتقاد واعتماد را باو ندارند وبامر رئیس قیام کردیم وبواسطه اکثریت قریب باتفاق (یعنی بغیر از یکی دونفر که قیام نکردند) اظهار اعتماد کردیم برئیس الوزرای خودمان حالا اگر بآن رئیس الوزراء اعتماد دارید اگر اورا خائن نمیدانید همین مساعدتی است که برای این رئیس الوزراء شده باید گفت اگر حاکم معین کرده اید چه از مرکز وچه از خارج مرکز چه مانعی دارید که الان اورا نمیخواهید بنده هیچ اعتقادی ندارم باین کمیسیون بفرمایش بعضی از آقایان باید دید که قصور درمقتضی است یاوجود مانع است اگر قصور درمجلس یانمایندگان است که بگویند فلان وکیل فلان نماینده یامثلا فلان کس مخالف است زیرا که میل ندارد آن حاکم برود واگر برود فردا میرود بالای منبر که عذر آن مخالف را بااحترام یاخدای نکرده به بی احترامی بخواهند وگر نه کمیسیون چه میکند وچه میگوید همین چیز هائی که شما وکلا درپرده میگوئید او بی پرده میگوید وبقدر یک جو بحال فارس وجنوب وتمام جهات اربعه ایران فایده ندارد مگر اینکه وزراء را بخواهید که موانع رابگویند وآن موانع را مطرح قرار بدهیم و مذاکره کنیم و اگر راجع بخودمان است رفع کنیم وبگوئیم حکومت این مملکت را معین کنید هر که میخواهد باشد بمن وشما چه برویم التماس کنیم التماس خیلی لفظ قبیحی است مقام وکلا را من آنقدر تقدیس میکنم که هرگز لفظ التماس بمقامشان نسبت نمیدهم که بگویم برای التماس پیش یک وزیری بروند.

حسینعلی خان — اولا بنده عرض کردم که موکلین باید بدانند عرض کردم ماوکلا باید این نکته را ملتفت باشیم که وقتی که میآئیم اینجا باید خودمان را نماینده تمام ایران بدانیم دیگر اینکه حاج سید ابراهیم فرمودند که این عده بروند وحاکم معین کنند بنده عرض کردم که این کمیسیون بهیچوجه نمیرود که حاکم معین کند بلکه عرض کردم این عده میروند که تأکید کنند دراینکه وزارت داخله زودتر حکومت آنجا رامعین نماید.

معاضدالملک - بنده با این پیشنهادی که کرده‌اند مخالف نیستم لکن این توضیحی راکه آقای حسینعلی خان داده مخالف قانون می دانم میفرمایند که اینکمیسیون برود از وزراء بخواهد که حاکم فلان محل رامعین کند بنده عرض میکنم قانون بما این اجازه را نداده است بلکه بما حق داده است که هر وقت تعین حکومت یک محلی را می‌خواهیم باید سئوال یااستیضاح کنیم وبگوئیم که این حاکم را معین کنند نه اینکه از طرف مجلس یک کمیسیونی معین شود و از آنها بخواهد که حکومت فلان جارا معین کنید حالا بخواهید بعنوان تفتیش کمیسیونی معین کنید و بفرستید که سئوال کنند از اینکه چرا حکومت فارس بتاخیر افتاده است آن ممکن است.

رئیس - مذاکرات کافی است رأی می گیریم کسانیکه موافقند با تعیین یک کمیسیون شش نفری بجهت اینکه بروند در امر حکومت فارس ودر تاخیر تعیین آن تفتیش کنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با کثریت تصویب شد).

در این موقع پیشنهادی از طرف آقای ادیب التجار قرائت شد این کمیسیون امر تفتیش را نسبت بسایر ولایات هم بعمل آورد چون مخالفی نداشت این تقاضا پذیرفته شد اوراق رأی برای انتخاب کمیسیون مزبور توزیع و اخذ شد آقای حاج میرزا رضاخان باقرعه آقایان آقاشیخعلی شیرازی و دکتر امیرخان و افتخارالواعظین را برای استخراج آراء معین نمود.

رئیس - استخراج این آراء در بیرون می‌شود [مستخرجین باطاق دیگر رفتند].

رئیس - حالا قرعه کشیده می‌شود برای تعیین یکنفر بجای آقای آقا سید ابوالحسن که مستعفی هستند نیز آقای حاج میرزا رضا خان بقرعه آقایان ممتازالدوله حاج شیخ علی آقا شیخ محمد حسین یزدی را برای استقراع معین نموده چون اسامی آقایان علما معرفین در مجلس حاضر نبود استقراع بجلسه آتیه موکول گردید.

رئیس - جلسه آتیه روز پنجشنبه ودستور آن دستور امروز است.

مجلس یک ساعت از شب گذشته ختم شد.

جلسه ۱۷۳

صورت مشروح روز پنجشنبه

هفتم شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت ونیم قبل از غروب آفتاب بریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد صورت مجلس روز سه شنبه را معاضد الملک قرائت نمود (غائبین جلسه قبل) آقایان قوام‌الاسلام- حاج میرزا آقا — آقاسید محمد رضا — آقاسید علی آقا — وامام جمعه بلاعذر غائب بودند — آقایان ممتازالدوله — شیخ رضا — دکتر اسمعیل خان- آقاسید حسین اردبیلی- افتخارالواعظین

اوراقی که چاپ می‌شود مقصود نگاه کردن تنها نیست مقصود این است که مطلبی که مطرح می شود از کمیسیون یاجاهای دیگر تحقیق کنید که دیگر بعضی مذاکرات در مجلس نشود واز آقای حاج شیخ‌اسدالله و سایرین تمنی می شود که اگر خاطرشان مسبوق نیست اینمطالب برای روز دیگر باشد که مطالعه کنند والاهرچه که بنظر می آید بدون ملاحظات اطراف گفته شود گمانم این است آنطوری که شایسته حقوق آنها است داده‌شده.

آقا میرزا احمد — بنده با راپورت کمیسیون موافقم ولی یك چیز دیگریرا که خیلی لازم است اینجا آمدم (محل تطق) که شنیده شده وخیلی هم مختصر است و آن اینست که بنده که یکی از نمایندگان اینمملکت و یکنفر از مردمان رسمی هستم الان که ازطرف‌تمام‌موکلین خودم که تمام ملت ایران است تشکر کنم.

حاج آقاشیخ اسدالله — بنده عرض نکردم که مراعات حال اینها را نباید کرد بنده عرض می کنم که فرمان دادن باینها اسباب این‌می شود که فرداهم اگر بخواهند خدمت نکنندآنوقت هم می‌خواهند این حق‌را ببرند بنده عرض می کنم که این‌حق‌را بآنها بدهند که حاضر خدمت باشند وهمیشه مجبوراً خدمت کنند در ازای اینحقی که بآنهاداده می‌شود فرمانی‌بآنها لازم‌نیست که بدهند اگر خدمت میکنند که درجزء بودجه تصویب می شود وحقوقی بآنها داده می‌شود اما حالایك‌حقوقی بآنها بدهیم وفردا هم خدمت نکنند اختیار با خود آنها است می‌خواهند خدمت می کنند نمی خواهند نمی کنند بنده عرض کردم اگر وجود آنهارالازم داریم مراعات هم باید ازآنها بشود عرض نکردم که نباید بآنها حقوق داد واینجا گفته‌شداینمطلب بروز دیگر باشد که مطلب حالی شما بشود مطلب حاکی هست یکی دیگر درباب این که میفرمائید اینحقوق باید تصویب شوداینجا دنباله‌حرف آقای ارباب کیخسرو رامی‌خواهم عرض کنم و آن این است که گذشته ازاین که اسم آنها بایدذکرشود هرمقداری هم که برای هر کدام تصویب می شود بعلاوه اسم آنها آنمبلغ باید با اسم هریك معین شود و اینجا هیچ ننوشته است .

سلیمان‌میرزا - گمان می کنم یك قسمت‌از عرایض‌بنده راآقای حاج‌شیخ‌اسدالله التفات‌نکردند و الا آن فرمایش اولیه را نمی‌فرمودند زیرا که بنده عرض کردم این مواجب مثل سایر ارباب حقوق است چگونه ارباب حقوق مواجب دارند این اشخاص هم‌آنوقتی که مهاجر بودند یك‌حقوق جزء مهاجرین یك حقوق شخصی داشتند مثل‌سایر ارباب حقوق که حالا داخل در هیچ ادارهٔ نیستند حقوق شخصی خودشان را دارند تعاونی که پیدا کرده است وقتی که این مواجبها بالوراثه بیك جماعت دیگری انتقال پیدا کرده است یك فرمانی صادر نشده و بودجه بر یکاد قزاقخانه بوده است‌و اسمی در بودجه‌از آنها برده نشده و بآن اشخاصی که مواجب داده شده همینقدر در زیر اسم آنها نوشته شده است که این مواجب از فلان بفلان منتقل شده و در وقت پرداخت مطابق آن صورتی که در بریکاد بوده حقوق آنها را بوراث‌می‌دهند که از جمله این هشت نفرند که این ها استعفا کرده‌اند واسمشان‌از بریکادخارج شده خواه داخل خدمت باشند خواه نباشند اینمواجب را مثل سایر ارباب حقوق مستحقند که بآنها داده شود منتهی این است که سر کار باید در نظر داشته باشند که اینها اشخاص لایقی هستند و فعلا مشغول خدمتند خواه این مواجب را تصویب بکنیم خواه نکنیم همین مقدار مواجب را آنها میگیرند و چیزی که هست وقتیکه این مواجب را تصویب کردیم همان نظر در اینجا هست که وقتی این‌اشخاص پیرشدند و دیگر داخل در کاری نمی‌توانند بشوند‌اینمواجب بآنها داده می شود و این‌هم چیز تازهٔ نخواهدبود زیراوقتی که آن‌قانون وظایف که‌از مجلس گذشت این ترتیب مقرری وظایف برای اشخاصی که در مملکت و در دولت خدمت کرده اند و در آنجا معین شده‌اند که وقتی که پیر شدند حقوق تقاعدی بآنها داده می‌شود چیز تازهٔ نیست و حقشان هست که بایدبداد و تقاضا می کنم که رای داده شود (گفتند صحیح است رای بگیرید .

رئیس - مذاکرات کافی است حالا راپورت خوانده‌و رای گرفته می‌شود مجدداً راپورت مزبور قرائت شد .

آقای معاضدالملك -اسامی صاحبمنصبان و مقدارحقوق آنها را بقرار ذیل قرائت نمود غلام رضا خان امر پنجه (۱۲۸) تومان و سه قران یحیی خان امیر پنجه ۶۳ تومان عیسی خان‌سلطان ۱۹ تومان موسی خان ۱۹ تومان امام قلی خان ۱۰۹ تومان ۲۶۵۰ دینار رحیم خان امیر پنجه ۴۵ تومان و۸ قران عبدالعلیخان سرتیپ ده‌تومان و یك قران‌خدایارخان سرتیپ۳۰ تومان‌ویکقران.

سپهداراعظم - عرض می کنم که این‌یحیی خان امیر پنجه در جنك سالیان در سنگر سوات و یك تنگه پهلوی من ایستاده بود که هزار و پانصد نفر فرار کردند در یك جائی که‌برادرپهلوی برادرنمیایستاد .

رئیس — رای میگیریم کسانیکه با راپورت کمیسیون‌بوجه‌موافق‌هستندورقه سفیدخواهندانداخت.

اوراق رای‌اخذ شد و آقای حاجی میرزارضا خان بقرار ذیل تعداد و استخراج نمودند .

معاضدالملك —عدهٔ اوراق ۷۰ورقه سفید علامت قبول ۶۱ امتناع ۹ آبی ندارد .

رئیس - باکثریت تصویب شد .

اسامی آقایانی که تصویب کرده‌اند حاج سید نصرالله — سلیمان میرزا حسنعلیخان -معین‌الرعایا - حاج فاتح الملك — حاج محمد کریمخان-معاضد السلطنه - دکتر امیرخان - آقا سیدحسین کزازی - آقا میرزا علی اکبر دهخدا - حاج میرزا رضا خان - آدینه محمد خان - مستشار الدوله - ضیاء الممالك - ادیب التجار — معتمد التجار — آقا میرزامحمد نجات -حاج شیخ‌الرئیس - میرزامرتضی قلیخان- ناصرالاسلام -متین السلطنه - صدرالعلماء - آقا شیخ رضا - آقا شیخعلی شیرازی - دکتر علیخان - آقا عبدالحسین بروجردی- سرداراسعد- ابوالقاسم میرزا - صدر الملك - منتصر السلطان - ارباب کیخسرو - بهجت - فهیم الملك-آقا میرزا احمد — معزز الملك - سپهداراعظم - ذکاءالملك آقاسید محمد باقر ادیب - حاج سید ابراهیم — عزالملك — محمد هاشم میرزا - ممتاز الدوله - معاضدالملك - مرتضی قلیخان بختیاری - آقامیرزا ابراهیم خان - آقا شیخ غلامحسین - حاج‌امام‌جمعه خوئی - شیبانی - افتخار الواعظین-حاج شیخعلی آقا شیخ محمد خیابانی - آقا میرزا داودخان — مؤتمن الملك - آقا شیخ‌ابراهیم زنجانی - کاشف دکترحیدرمیرزا - لسان‌الحکماء - آقامیرزاابراهیم قمی - آقاسید حسین اردبیلی .

رئیس -حالا باید یك نفر بجای آقای‌حاج سید ابوالحسن‌اصفهانی جزءعلمای‌خمسه‌انتخاب‌نمائیم آقای حاج‌میرزا رضا خان - آقایان‌ممتازالدوله افتخارالواعظین - حاج شیخعلی را بقرعه معین و اسامی‌اشخاص راحصاوقرائت نمودند - واستقراع آقا شیخ مهدی مازندرانی معین شد .

رئیس - آقاشیخ‌مهدی‌مازندرانی‌منتخب‌شدند.

قانون اداری فوائد عامه از ماده سیم قرائت شد

مادهٔسیم - وظایف مدیر کل (۱) مسئولیت امور اداری در نزد وزیر (۲) تدارك موجبات پیشرفت ادارات (۳) تصدیق‌مراتب‌لیاقت اجزاء و استحقاق آنها درذیل مراتب عالیتر (٤)تعیین حدود و حقوق اجزاء در راپورتهائی که بدولت یا مجلس شورای ملی تقدیم میشود (۵) ترتیب نظامنامه هاومواظبت در اجرای‌آنها(٦) نظارت دراثاثیه دوایر(۸) امضای احکام و قراردادهای اداره قبل از امضای وزیر (۹) تصدیق راپورت های اداری که بامضای مدیران دوایر است (۱۰) نظارت در مالیه و محاسبات (۱۱) امضاء در موارد ذیل از طرف‌وزیر درصورتیکه وزیراجازه داده باشد (۱) درتعیین‌مدت‌اجازه، مرخصی‌اجزای جزو غیر از رؤسا (۲) اجرای سیاسیات ومجازات اداره‌درحق‌اجزای‌جزو(۳)توقیف‌مقرری‌وعزل‌اجزای جزوموافق قانون‌تشکیلات‌اداره‌قانون‌استخدام (٤) امضاء وقبول مخارج ومصارفیکه ازصدتومان‌تجاوز نکند ومعضی‌برقرارنامه باشد یاسابقاً بموجب‌دستخط یا امضای وزیرجاری‌شده‌باشد (۵) تجدید و تعیین تکالیف ووظایف مستخدمین وزارتخانه [٦] تهیه یادداشت‌های راجعه بامورمالیه وزارتخانه که باید بدیوان محاسبات تحویل‌شود .

فهیم‌الملك — بعضی چیزها راخوب است تشریح کنیم که‌در جزو قانون یك وزارتخانه باید ذکر شود یانباید ذکرشود اداره فواید عامه از دوحال خارج‌نیست یایك وزارتخانه بالاستقلال‌خواهد بود یاجزو یك وزاوتخانه دیگر درهرحال وزیری که اینکار را اداره می کند چنانچه هروزارتخانه معین است کابینه دارد دفتری لازم دارد یك معاون

میخواهد بایك مدیر کل یا اینکه هیچکدام یا هر دوبسته باهمیت کاراست والا این شرایط راکه‌برای مدیر کل که (سوسکرترژنرال)باشد ذکر کرده‌اند بنده بموقع می دانم‌آن وظایفیکه راجع باداره‌مدیر کل خواهدبود وآن‌مدیر کل که‌دارد بایدزیردست وزیر فوائد یاوزیر دیگری که این اداره را جزء اومی‌کنیم که‌این مدیر کل‌مخصوص که‌سمت‌معاون (پارلمانی) را داشته باشد اینجا لازم نیست و وظایف یکنفر مدیر کل هم معلوم‌است و در قانون اداری معارف هم ذکرشده‌است دیگر لازم نیست اینجا ذکر شود درهرصورت این‌مدیر کلی که‌معین شده‌است دراینجا زیادی می دانم خوب است مدیر کل رافقط راجع کنند بهمان اداراتیکه معین شده است مدیر کلش راباید بگذارند برای وزارتخانه‌که این اداره جزء آن‌خواهدبود

آقامیرزااحمد — اگر ما تفکیك کرده بودیم دائره‌این وزارتخانه را همین‌طور بود که آقای فهیم الملك فرمودند ولی چون هنوز آن ماده معین نشده باینمعنی که درشور دویم باید معین شود که دائره وزارتی است باداره فواید - عامه و چون دائره وزارتی است لابد باید ترتیب دائره وزارتی و مدیر کل وهمینهائی که ذکر شده باشد اینکه می فرمایند که مدیر کل باید مدیر اداره‌باشدوآن‌اداره‌درتحت‌ادارهٔ وزارتی‌باشدو اینجابیموقع‌معین‌شده‌است‌راست‌است‌بعضی‌جاهامشترك بین‌وزارت‌وسایر وزارتخانه‌هااست‌ولابدیم‌اگراینطور نباشد کهما اینرا دائره وزارت داشته باشیم وتمام وظایف اداره وزارت راباید اینجا بنویسیم .

افتخارالواعظین-عرض‌میکنم گویادراین جادراین‌یك نقطه‌اش‌مخالفتی نباشد که‌این چنداداره خواهدشد که‌درتحت ریاست عالی یك‌وزیری‌اداره میشود یکی اداره معارف ودیگری اداره اوقاف‌و یکی‌هم اداره‌فوائد عامه‌ووقتیکه‌باشد سه‌اداره‌باشد برای هراداره هم البته‌یك مدیری لازم است کما اینکه‌وظیفهٔ مدیراداره‌علوم ومعارف‌رامعین کردیم و در ذیل وزارت علوم همچنین وظیفه مدیر اداره فوائدعامه رامعین‌میکنیم درذیل وزارت فوایدعامه حالا ممکن‌است وزیر فوایدعامه غیر ازوزیرعلوم یکوقتی معین بشود یااینکه در تحت ریاست وزیر اوقاف یاوزیر علوم ومعارف اداره شود البته یك مدیری خواهدخواست‌وآن مدیر کل هم‌باید درذیل قانون اداری وظایف اومعین باشد وهمین است که دراینجا نوشته است وخیلی خوب‌است که‌در اینجا این را مناقشه نکنیم بجهة اینکه نمیتوانیم بگوئیم اداره‌فوایدعامه مدیر کل‌لازم نداردواگر مدیر کل لازم داشت خوب است وظایفش درقانون کل‌معین باشد وخوب است رای‌بگیریم.

آقاشیخ‌ابراهیم‌زنجانی-بنده،قصودآقای فهیم‌الملك رادرست نفهمیدم میگویم‌که‌این شغلها هیچ کار مدیر کل نیست یا میفرمایند یك‌دفعه برای وزارت خانه ها یك قانونی نوشته خواهد شد که‌همه شریکنددرآن قانون‌ووظایفیکه برای مدیر کل نوشته تمام مدیرهاشریکنداین‌در یکجاخواهد بوددرضمن‌قانون‌وزارت‌داخله‌عملیه کجااست‌بفرمائید بنده نمیفهمم که‌این شغلها هست وکار مدیر کل نیست مال کسی دیگر نیست‌یامدیر کل‌هیچ نخواهد بود پس‌این شغلها راکه خواهد انجام دادیااینکه مدیر کل خواهد بود و اینها هم شغل او است لکن‌درجای‌دیگرمعین‌خواهدشداین‌مدیر کل که‌شغل معین‌و معلوم است درکجا خواهدبود واین‌شغلهادر ضمن کلمه آنهاچه‌خواهدبود بنده‌نمیفهمم .

فهیم‌الملك- هروزارتخانه بعداز وزیر یك معاون خواهد داشت‌ویکنفر مدیر کل که رئیس کل است‌که اورا(سکرتر ژنرال)میگویند اویك‌وظایف معین داردومعاون برای کارهای اداری است که‌در پارلمان مسئولیت‌ندارد فقط برای کارهائی است که مخصوص‌اداره‌است وظایف اوآنهائی است که‌نوشته شده و این معاون پارلمانی و غیر پارلمانی هر دو ریاست‌دارندبرتمام‌ادارات ازاین‌مدیر کل که‌میگذرد یك‌مدیر کل‌خواهد داشت ازبرای شعب مهمه‌اداره فرض بفرمائید وزارت‌علوم‌ما میتواندوسه شعبه‌مهم داشته باشد یکی‌معارف یکی‌اوقاف یکی‌فوایدعامه که‌از برای هریك یك مدیر است ودر تحت هریك ازاین شعب تقسیم میشود وآنهاهریك مدیریك‌شعبه خواهند بود ودرتحت ریاست مدیر کل‌ولی‌دراینجا چون کارمنحصر است باداره فواید عامه‌یکنفرمدیر کل که مدیر کل اداره فواید عامه باشد نه‌مدیر کلی که‌مدیر وزارتخانه‌باشد یامدیری باشدکه‌اداره فوایدعامه درتحت ریاست اوباشد آن‌مدیر کل‌حکم مدیر یك‌وزارتخانه راپیدا میکندوشغلش‌معین‌میشود اگر وزارتخانه نشد همان‌مدیر کلی است‌که‌در تحت یك‌وزارتخانه‌یك‌اداره‌راداره میکنداینکه‌میفرمایند بنده عرض نمیکنم که نباید باشد باید باشد لیکن عرض میکنم که‌یك تکلیف کلی‌باید معین‌شودمثلاباز کردن کاغذها یاحفظ دفتر آندیکاترها یاغیره که مخصوص یك‌مدیر کل خواهد داشت که‌تکالیف او چه‌خواهد بود وتمام اینهاشعباتی است‌که برای‌هر وزارتخانه خواهد بودولی شعبات که مخصوص‌آن وزارت است مثلا اداره اوقاف یك مدیر کل‌لازم دارد و همچنین اداره فواید عامه یعنی از نقطه نظریکه‌آنرادرتحت‌یك وزارتخانه‌قراربدهیم‌یك‌مدیر کل‌لازم داردکه‌او مدیر کل اوقاف باشد بعددرتحت ریاست او ادارات و شعبات کوچکتری معین میشود مثلا اداره معادن و جنگلها و غیره اینها را لازم نیست در اینجا قید کنیم زیرا اینها دست و پای وزیر را میبندد وزیر صلاح می‌داند که اینهارا در تحت یك شعبه اداره کند و نباید دست وپای وزیر رابست مدیر کلی فقطلازم خواهد بود برای‌وزارت خانه که تکالیف وزارتخانه باو رجوع شده باشدو اینجا ماقانون برای اداره فوایدعامه تمام تکالیف اداره یك چیزی است مخصوص آن اداره و آن یك ترتیب مخصوصی دارد باین ملاحظه بنده این ماده را زاید می‌دانم بجهة اینکه ماده سوم این است‌که مدیر کل وزارتخانه بود نه‌مدیر کل وزارت فواید عامه اینست این ماده دراینجا زاید است .

منتصر السلطان — غرض کمیسیون از نوشتن این‌ماده سوم مدیر کل وزارتخانه بوده‌است نه‌مدیر کل اداره فوایدعامه اگراین تکالیف‌برای یك وزارتخانه صحیحی است مادیگر مذاکره لازم بداریم واگر فقط این تکالیفی راکه نوشته شده‌است در اینجا تمام این مواد ازبرای اداره فواید عامه را در جزء یك وزارتخانه آن وزیر مسئول تهیه خواهد کرد برای اوتکالیفی معین میکنداین‌تکالیف که معین شده ربطی بآن نظراتی که کردند ندارد و این‌راکمیسیون همچو دانسته که برای یك‌وزارت خانه صحیح ثانوی این چیزها لازم بوده و نوشته است .

آقامیرزاابراهیم‌خان -اگرچه‌توضیحات آقای مخبریك‌اندازهٔ عرایض مرابیش انداخت بنده می‌خواستم عرض کنم اگر بحال حالیه است که وزارت فوایدعامه دارد افسوس دارم که باید عرض بکنم که تمام این مذاکرات را بنده بی موضوع می‌دانم زیرا که هیچ موضوع خارجی ندارد و هیچ لازم نیست که‌ماخود را مشغول این مذاکرات‌بکنیم زیرا که آن مناسباتی راکه تمام عالم منتظرهستند از وزارت فواید عامه وجود خارجی ندارد ولی اگر بخواهیم قوانین وضع کنیم از برای داخلی‌یك وزارت فواید عامه که آرزومند داشتن آن هستیم بان نظر که‌ملاحظه می کنیم می‌بینیم که چیززیادی ننوشته است بلکه ترتیب تشکیل داخلی یك‌وزارت خانه که وزارت فواید عامه باشد محتاج تمام آن شروط و موادیکه دراین لایحه قانونی نوشته شده است وهست‌و این‌طوربنده تصورمیکنم اگرمقصود ما داشتن یك وزارتخانه است بالمآل امروز لازم نیست اشکالات می کنم و بآن نظر دیگر بعضی اصلاحات بکنیم در صورتی که نظر بصحت ترتیب اداره یك وزارت‌خانه ونظر بصحت آنقانونی که از مجلس وضع وخارج خواهد شد باید بنمائیم که دست وپا شکسته وناقص نباشد نظر باینکه امروز مامحتاج هستیم فلان ماده را از قانون بیرون کنیم موقع خواهد داشت همین طوریکه برای وزارت اوقاف خواستند دو هزار تومان اعتبار بگیرند ندادیم همین‌طور بازمی‌توانیم درآن موقعی که بودجه این وزارتخانه هم بمجلس خواهد آمد دفاع کنیم از اینکه فلان اداره را لازم نداریم‌یك معاون دراین وزارتخانه هست می‌تواند سه اداره که معارف و ادارهٔفواید عامه واوقاف‌است ازبرای ما اداره کند در موقع گذرانیدن بودجه از مجلس صحبت می کنیم واختیار داریم در اینکه فلان ماده را یابودجه‌را برای وزارت فوایدعامه تصویب کنیم یارد کنیم در آن موقع می‌توانیم از برای وزارت فوایدعامه تکلیف معین کنیم که تکلیف اداری‌خود را بداند واز برای دایره داخلی وزارت فواید عامه که بطور صحیح تشکیل شده باشد اگر نظریاتی داریم آنوقت دراین باب می‌توانیم اظهار داریم .

فهیم‌الملك - بنده عرض نکردم که این وزارتخانه زیادی است وباید از میان برود عرض کردم صورت قانونی بودنش‌لزوم و عدم لزومش بصورت لایحه‌قانونی‌بایدمعین‌شده‌بوزیررجوع کرده.

آقاشیخ‌ابراهیم‌زنجانی -جواب‌بنده‌اگر چه داده‌شد وانشاالله‌واضح‌شد- مامثلا فرض‌بفرمائید حالا صلاح دانسته ایم‌سه وزارتخانه ویك‌وزیرداشته باشیم باید برای‌وزرات علوم تکالیف وزیررامعلوم کنیم مدیرش رامعین کنیم معاونش را معلوم کنیم اداراتش را معین کنیم مجملا تکالیف وزیرفواید

عامه واداراتش راهم معلوم کنیم وهمچنین اوقاف را از منشی وغیره معین کنیم بعدازآن میگوئیم این سه‌مسئولیت راکه سه‌وزیر داشت آی فلانکس این سه مسئولیت راتودرعهده‌بگیرامروزسه‌مسئولیت راتو داشته باش وسه اداره را تشکیل بده یکی وزارت فواید عامه یکی معارف یکی‌اوقاف‌هروقت مجال پیداشد ووزرا جدا شدند مسئولیت‌خودشانرا دارند پس‌مسئولیت بعهده وزیراست تکالیف‌مدیر همان‌است که‌نوشته است

آقامیرزااحمد - دوفرمایش متناقض در اینجا گفته میشود یکی این است که اداره فوائد عامه لازم نیست‌برای‌اینکه رجوع‌شود وظایف‌مدیر کل که‌درجزء وزارت‌معارف نوشته شودیکی‌دیگر این است که‌باختیار وزیر باید بگذاریم‌هر کدام را صلاح‌می‌داند باقی‌بگذاردوهر کدام‌رابداست‌نگذارد وهر دوی‌آنهارا آقای فهیم‌الملك میفرمایند ومن نمی‌دانم چطور جمع کنیم بین‌این‌دوراا گرباپستی نوشته نشود ومارجوع بقانون وزارت معارف کنیم چه ضرر دارد که‌درآنجاکه‌نوشته شده‌است دراینجاهم هم بنویسیم‌وظایف مدیر کل‌ووزیررا درهر قانون رجوع کنیم تکالیف هریك‌را معین بکنند راجع بوظایف مدیر کل اینجاهم باید معین کرد و اگر باختیار وزیر باید گذاشت پس‌خوب‌بوداین‌فرمایش را درقانون اداری وزارت‌علوم بفرمایند که‌درآنجا هم‌نوشته نشود با اینکه نوشته شده وگذشته است پس‌بنظر بنده میباید که‌دراینجاصحبت‌نشودوبگذریم وشروع شودبمذاکره ماده‌دیگر.

شیبانی - بنده چون بآقای آقامیرزااحمددر لزوم‌و بقای این ماده بدلایلی که آوردند موافقم مذاکرات این‌ماده راکافی می‌دانم.

ماده (٤)بمضمون‌ذیل‌قرائت شد (۱)ترتیب اجاره‌دادن‌وتعیین مباشر برای معادن وبستن کنترات او قرار دادها با کمپانیهائیکه میخواهند استقراض نمایند مطابق قانون [۲] سعی درازدیاد عمل کرد معادن و کشف معادن جدیده وتعیین فوائد برای جریان امور آنها (۳)مراقبت دراینکه عمل کردن مستاجرین درمعادن‌موافق اصول علمی باشد [٤] تهیه نقشه هرمحل وحدود معادن وحول‌وحوش‌آنها [٥]تعمیر ونگاهداری پلهاوکاروانسراهای‌عمومی کهنه وتازه (٦) برآورد مخارج تعمیرات سالیانه راهها وپلها وکاروانسراها (۷) نظارت درصحت عمل مباشرین وتحقیق صحت وسقم مخارج‌تعمیرات (۸) ترسیم نقشه برای ایجاد و امتداد طرق و شوارع‌وخطوط‌آهن (۹) تهیه ودقت‌درموادوفصول کنتراتها وقرار دادها با کمپانیهاکه برای‌خطوط راههای آهن تشکیل شده‌اند [۱۰] بستن‌مقاطعه نامه‌هابرای ساختن وتعمیر راههای دولتی (۱۱) مراقبت درصحت اجرای موادقرارنامه‌ها (۱۲)تهیه قوانین راجعه بسیر کشتی باقایق در رودخانه‌ها و دریاچه‌ها وبندر(۱۳) اصلاح بنادر ومردابها و سواحل که‌محل ورود وخروج کشتیهاباشد [١٤] بستن سدها وایجادقناتها.

ارباب کیخسرو - عرض‌بنده در جمله اولش بود دراینجا که‌نوشته‌اند وقرارداد با کمپانیهائیکه می‌خواهند استقراض نمایند دراین‌توضیح لازم‌است گفته شد استخراج است اشتباهاً استقراض نوشته شده است .

آقاسیدحسین‌اردبیلی تمام‌این‌وظایفیکه نوشته‌شده‌است‌اینها ازوظایف‌حتمیه‌این وزارتخانه‌ها است حالااگرمذاکره‌بشود فقط درآنچه که اینجا نوشته شده است باید مذاکره کرد که چه مذاکره کنیم دیگر اینجایك اصلاح‌عبارتی بنظرم می‌رسد وآن اینست میاه وآبها بنویسند راهها و آبها— ماده[٥] بقرار ذیل قرائت شد - دایره جنگلها و ابنیه وباغات (۱) مواظبت در ازدیاد جنگلها وسوء استعمال وتعیین عوایدادولتی از جنگلهای موجوده [۲] تهیه قوانین راجعه باداره جنگلها (۳) تعیین حدود جنگلها و ترتیب غرس و قطع اشجار (٤) تشخیص و تفکیك جنگلهای‌دولتی وجنگلهای‌اربابی وحسن اداره آنها [٥] حفظ وحراست ابنیه عمومی و دولتی و اشجار و قنوات و باغات (٦) برآورد مخارج تعمیرات سالیانه [۷] بستن مقاطعه نامه‌ها و قراردادها بامعماران و مباشرین [۸] ترتیب طرح و نقشه و برآورد برای ساختمان های عمومی و ادارات دولتی .

معاضدالملك بنده فقط یك ایراد عبارتی دارم بجای تهیه قوانین راجعه باداره جنگلهاخوب است نوشته شود تهیه لوایح قانونی ماده (٦) نیز بقرار ذیل قرائت شد وظایف دایره تفتیش [۱] تفتیش و رسیدگی ازکلی و جزئی امورات اداره فواید عامه و مواظبت‌درحسن‌اداره و جریان‌قوانین موضوعه .

فهیم‌الملك — اداره تفتیش باید همیشه ناظر باشد که قانون درمجرای خودش جاری است یاخیر اگر نتوانست اینکار را بکند تفتیش‌نکرده است ماده هفتم نیز به‌مضمون ذیل قرائت شد — وظایف دایره محاسبات [۱] ترتیب و نگاهداری کتب و دفاتر و اوراق لازمه برای حقوق اجزای وزارت خانه وحساب‌کلیه وجوه ادارات دراین ماده اظهاری نشد .

رئیس- شور اول اداری فوایدعامه تمام شد حالا یك‌ربع تنفس است مجدداً بعداز بیست دقیقه جلسه تشکیل شد .

رئیس -آقای ادیب‌التجار تقاضا نموده‌اند که تلگرافی بآقای نایب السلطنه از طرف مجلس مخابره‌شود که در حرکت خود عجله فرمایند چون مجلس موافقت داشت قرار شد تلگراف شود .

حاج شیخ‌الرئیس — بنده برای اینکه نفرمائید یا نفرمایند که خارج از دستورات عرض میکنم که جعل قوانین وضع نظامنامه ها وظیفه نمایندگان مجلس مقدس است اما نمایندگان که‌فکر داشته‌باشند وبتوانند افکار صائبه خودشانرا اظهار بدارند و اغتشاش حواس نداشته باشند ولی مسئله نان و عواقب وخیمه آن وغفلت وزراووکلاء مایك آتیه موحشی را نشان می‌دهد وحواس برای مانگذاشته‌است گمان‌نمیکنم بااینحال بتوانیم‌درست حواس خودرا جمع کرده بوظیفه خود عمل نمائیم

رئیس - مخصوصاً ازوزارت داخله‌خبررسیده که در خصوص امر نان مشغول مذاکره هستند و تمنی کرده بودند کمیسیونی که از برای تفتیش در امر گندم معین شده‌بود بوزارت داخله حاضرباشند وگمان نمیکنم مجلس هم این مساعدت را باوزارت داخله نکند که اعضای آنکمیسیون بروند ویك کمك وهمراهی باآنها در تسهیل نان بنمایند اگر در اینخصوص مخالفی نیست بنده از اعضای آن کمیسیون تقاضامیکنم که روز شنبه در وزارت‌داخله تشریف ببرند بعنوان تفتیش‌ومراقبت در امرنان.

حاج‌سیدابراهیم - بنده عرض میکنم در مقابل هروزارت خانه کمیسیونی معین شده وازوظیفه خودشان خارج‌نمی‌شوند که عبارت است ازرسیدگی بطرحهای قانونی ورسیدگی‌امور راجعه بآن‌وزارت خانه وگمان میکنم که باین کمیسیونها که از طرف مجلس درمقابل‌هر وزارت خانه‌انتخاب شده حقی‌داده شود که‌نظارت تامه در امور راجعه بآن وزارتخانه داشته باشند همچنانکه مجلس نظارت تامه بکلیه وزارت خانه‌ها دارد همینطور این کمیسیونها باید هر کدام نظارت در امور راجعه بآن وزارتخانه داشته باشند همچنانکه مجلس نظارت تامه بکلیه وزارت‌خانه‌ها دارد همینطور این کمیسیونها باید هر کدام نظارت در امور راجعه بآن وزارتخانه داشته باشند واگر این کمیسیونها بوظیفه خودشان عمل کنندهیچ‌محتاج‌بانتخاب کمیسیون دیگرنخواهیم بود بنده عقیده‌ام این بود که وزیر داخله و حاکم طهران درکمیسیون حاضر شوند و این مذاکرات درآنجا بشود در حضور آنها طرح ادیب التجار راجع به‌منع احتکار نیز مطرح شود حالا باز اگر آقایان میگویند آنکمیسیون برود به وزارت‌داخله مختارند برود .

رئیس - این‌مسئله منافات نداردعرض کردم وزارت داخله تقاضا کرده بود که آن کمیسیون‌برود بوزارت داخله و تقاضای وزارت داخله را باید پذیرفت و این که بنده اظهار کردم برای اطلاع آقایان بوده که بدانند وزارت داخله‌هم مشغول‌این عمل هست در این موقع پیشنهادی از دکتر امیر خان بعبارت ذیل قرائت شد .

مقام منیع ریاست مجلس مقدس ملی اگرچه بحمدالله تعالی مرض مدهش وبا که درنقاط مختلفه ایران بروز کرده و موجب بسی تلفات شده بودرو بانحطاط گذاشته و تقریباً خاموش شده است می توان اطمینان داشت که فصل زمستان را از آن بابت آسوده گی‌برای ما حاصل خواهدبود ولی احتمال کلی میرود و شاید طبعاً ملاحظه شود بطور حتم در موسم بهار یا تابستان آینده علت مدهشه مذکوره از چندین نقطه یك‌مرتبه ظاهر شده باعث تلفات زیاد خواهد شدو جلوگیری‌ازآن در ولایات‌و محافظت‌پایتخت‌اشکال زیاد خواهدداشت در این خصوص‌یعنی در ترتیب و تنظیم‌امورصحیه مملکتی من باب‌جلوگیری از سرایت و انتشار امراض ساریه مستولیه و باینکه مجلس حفظ الصحه دولتی مرکز مکرر بوزارت پیشنهاد ها تقدیم داشته ولی مع‌التاسف‌نتیجهٔ حاصل نشده است‌چون این‌مسئله اهمیت‌تامه را دارا است و بیشتر ازفصل زمستان وقت نیست و اگر در این باب اهمالی‌رود باعث هزاران ندامت خواهد شد این بنده برحسب

مسئولیت وجدانی خود لازم دیدم که مسئله را بعرض مجلس مقدس برسانم و پیشنهاد نمایم که مجلس مقدس کمیسیونی انتخاب فرماید که باکمال جدیت و فوریت اقداماتی را که‌لازم‌است‌مطالعه‌نموده راپورت خود را هرچه زودتر بمجلس مقدس تقدیم دارد تا در سایه تاکیدات و تاییدات مجلس‌شورای ملی اسباب آسایش عامه تا وقت است فراهم آید (دکتر امیر خان) با امضای آقایان ذیل - کاشف - آقا میرزا داود خان — آقا سید جلیل کزازی - آقا سید حسین اردبیلی — دکتر حیدر میرزا - لسان الحکماء - وحید الملك - ابوالقاسم میرزا - آقا میرزا احمد - منتصر السلطان - آقاشیخ محمد خراسانی — آقا شیخ رضا دهخوار قانی -

دکترامیرخان - همین طوری که کتبا عرض کردم تمام نمایندگان می‌دانند که اعصال وبا در نقاط مختلفه ایران ظهور کرده یعنی درآستارا انزلی - رشت — اردبیل — زنجان - خراسان - کرمانشاه — همدان بروز کرده آمدن موسم زمستان یك‌سببی شد که مرض وبا باصطلاح (رابی دمی) مرض مسریه تقریبا بحالت خاموش مانده است یعنی امید هست که این چند ماهه بروز نکند ولی برای آتیه از حالا باید یك فکری کرد که پایتخت در این تابستان و بهار محفوظ بماند ودر سایر جا ها هم راپورتی که رسیده تقریبا در موقع خاموشی است ولی البته از حالا باید جلوگیری کرد یعنی فقط زمستان را در پیش داریم که‌اگر در این مدت یك فکری نشود ممکن است در بهار آینده و تابستان آینده این مرض مسریه از همین نقاط که در حالت خاموشی است کسب قوی و فعالیت کرده آنوقت جلوگیری کردن دشوار خواهد بود امروز فکر آنرا نمائید که دچارندامت نشویم وعلاه بر این‌ملاحظه داخلی‌یك‌مسئله‌دیگری هم هست که آنوجود قرانتینه ها است از برای این که‌از مملکت دیگری سرایت بمملکت دیگری ننماید قرانتینه می گذارند یعنی اگر وبا ازخارج بیاید برای فقط ایران ما مجبور هستیم که‌قرانتین بگذاریم و آن قرانتین هم یك جنبه بین المللی دارد یعنی وقتی که امراض (رابی‌دمی) ظاهر گردید در قدیم چون این یك بلائی بوده برای همه دول متمدنه جمع شدند و متفق شدند که رفع آنرا بنمایند فکری که کردند این بوده که قرانتینه معین کردند برای دفاع ممالکشان از وبا و این قرانتین از (کارانتین) است که ٤٠ روز قرار می‌دادند و آنوقت هنوز علوم جدید ترقی نکرده بود بعد کم کم که علوم جدیده ترقی کرد ٤٠ روز را موقوف کردندوه روزتعیین کردند که ازروی همان ٥ روز رفتار می کردند بعد در زمان (مظفر الدین شاه) مرحوم باصرار وخواهش دول های هم جوارقرار شد که‌یك مجلس حفظ‌الصحه درمرکز تشکیل شود این مجلس اگر چه مرکب است از اطبای سفارات واطبای دیپلمه ایرانی یعنی هر سفارتخانه که هست طبیب خودش در آن مجلس عضویت دارند ولی بحکم یك حفظ الصحه دولتی ایران است بجهة اینکه رئیس آنها دیپلمه ایرانی است اورا دولت ایران تعیین می کند واین مجلس حفظ الصحه خیلی‌خدمت کرده است‌یکی ازخدمات اینکه زمانی که درسیستان مرض طاعون ظاهرشد درسنه ۱۹۰۵ اقداماتی کردند که بسایر نقاط ایران سرایت نکرد دیگر درسنه ۱۳۲۳ که‌وبادر ایران ظاهرشد بطوری جلوگیری کردند که اغلب نقاط ایران محفوظ ماند اگرچه تاآن اندازه که اطبا منتظر بودند جلوگیری نشد و این بواسطه این بود که اسباب قرانتین تهیه‌نشده بود درصورتی که مبلغ گزافی خرج این مجلس حفظ الصحه معین شده است بعد ازهمه این‌خرجهامی بینیم که درسرحدات ما درقرانتینه اطاقی نداریم که پذیرائی کنیم از مریض ویا اینکه از اشخاصی که ازخارج تشریف میاورند وباید آنهارا درقرانتین بگذاریم که دوائی بگذارند پایك دیك اتوئی که برای (میکروب) لباسهای اشخاص گرفتار بمرض لازم است نداریم درصورتی که ازسنه ۱۹۰۷ الی سنه ۱۹۰۸ (۷۰۰۰) تومان ازسنه ۱۹۰۸ و ازسنه ۱۹۰۹ (۸۰۰۰) تومان و ازسنه ۱۹۰۹ الی‌سنه ۱۹۱۰ قریب ۳۰هزار تومان مصارف حفظ‌الصحه شده است واحتمال میرود خرج امسال هم تا تمام بشود یك مقدار گزافی شود باوجوداینهمه‌مخارج وقتی که خوب نگاه می کنیم میبینیم باز امور حفظ الصحه ما خوب نیست و دراین بابت مجلس حفظ‌الصحه پیشنهادها تقدیم کرد حتی پارسال یك پیشنهادی تقدیم وزارت داخله کرد که در آنجا نوشته بود اگر ده‌هزار تومان بمجلس حفظ الصحه داده شود ممکن است که آن اسبابهای لازمه را تهیه کنیم ویك هیئت صحیه برای قرنتینه‌ها ترتیب بدهیم که هروقت یك وبائی در خارجه ظهور کند بخوبی بتوانیم جلوگیری نمائیم لابد خاطر آقایان نمایندگان هست که بودجه موقتی وزارتخانه خرجهای موقتی را که نوشته بودند یك فقره ده هزار تومان برای قرنتینه بود چون مجلس مقدس آن بودجه‌هارا تصویب کرد ضمناً آن ده هزار تومان هم تصویب‌شد لکن از مجلس حفظ الصحه هرچه بوزارت داخله نوشته شد تابحال که قریب یکسال است می گذرد ابداً ازوزارت داخله جواب صحیحی نوشته‌نشد بنده چون دیدم اینوضع خیلی خطرناك خواهد بود وضع بهار و تابستان آینده لازم دانستم تقاضا کنم و پیشنهاد کنم که یك هیئت علمی از اطبای دیپلمه ایرانی که از وکلا هستند کمیسیونی تشکیل شود که در این باب گفتگو نمایند وبطور فوریت کاربکنند و باطلاع مجلس حفظ الصحه اقدامات نمایند و راپورت اقداماتشان رابمجلس مقدس بدهند ومجلس دراین باب یك اقدامی بکند که تا وقت داریم جلوگیری ازاین آفت‌درآتیه بنمائیم یعنی آنچه‌اقدامات‌ممکن است بشود ازرمستان باید بشود .

فهیم الملك — برای جلب‌خاطر آقایان باین پیشنهاد بنده عرض میکنم که‌باین مسئله‌فقط ازنظر حفظ‌الصحه نگاه نکنند باید قدری از نظر پلتیکی وسیاسی باونظر کرد ازآنجاکه تقاضاهای غیر مشروع از مملکت ایران می‌شود شاید مرض مسریه رادست آویز کرده درصدد آن هستند که مسئله ناخوشی رااهمیت پلتیکی باوبدهند ومیدانیم که این ناخوشی درسال گذشته ازسرحدات روسیه بخاك‌ایران‌سرایت کرد وحالاهمینطوریکه آقای دکتر امیرخان‌اظهارداشتندازطرف‌وزیرداخله‌بااینکه‌اعتبار بانها داده شده بود هیچ اقدامی در حفظ الصحه نکردند جزاین که یك مامورى بسمت کار گذاری فرستادند وحالا چون احتمال دارد که چنانچه‌عرض کردم در خصوص‌همین وجود قرنتینه پاره اقدامات بکنند لازم است یك کمیسیونی ازمجلس مخصوص اینکار تاسیس شده که اقدامی کنند که مجلس حفظ الصحه اقدامات خودشرا تمام کنندکه‌از برای‌رفع مخاطرات مقصود در بهار وتابستان اطمینانی‌حاصل شده که خدای نخواسته اهالی مملکت دچارمخاطره ناخوشی شوند و دچار مخاطره دیگری هم نشوند

حاج‌شیخ‌اسداله — این‌انجمن‌حفظ‌الصحه خوب بود یك علاجی برای اینکار معین کنند اوقات از مجلس معاونت بخواهند حالا بفرمایش خودشان یك ناخوشی باینجا سرایت کردوبفرمایش‌خودشان حالت زمستانی او را بهمین‌حالت سکون‌نگاه‌داشته و در فصل تابستان ممکن است زیاد شود اینابرای علاج این فکری کرده‌اند یاخیر که دراین تابستان شدت نکند ایا می توانید برای این‌علاج‌صحیحی فکر کنید آنوقت معاونین بخواهید یاخیرا درعلاج صحیحی نکرده‌اید آنوقت بایدبمجلس اظهاربدارید که مجلس کمك صحیحی معاونت صحیحی بنماید .

رئیس — حالا اینجا گفتگو از این‌نیست که انجمن حفظ‌الصحه بوظایف خودش عمل‌می کند یانه گفتگو دراین‌پیشنهاد آقای دکتر امیرخان‌است که یك چنین‌اسامی بشود که آنها بوظیفه‌خودشان عمل‌کرده جلوگیری از آن بشود و البته وسائل صحیحی از برای جلوگیری آن پیدا کرده‌اندکه اظهار داشته‌اندوا گر کاملا موفق نشوندتایك‌اندازه که موفق می‌شوندمقصود از این پیشنهاد اینستکه این کمیسیون یك معاونتی برای آنها بشوند .

معززالملك — بجهة‌اینکه‌مابرای‌هر کاری و هر احتیاجی که‌برای ما پیش می‌آید یك کمیسیون انتخاب نکنیم عرض می کنم گرچه من با اساس‌این مطلب شریك هستم‌که‌هروقت‌وبائی میآید بایددر کمال عجله جلوگیری بشود ولی بنده حالاازوضع حالیه خودمان می‌خواهم عرض کنم که اگر کسی بعد بخواهد تاریخ بنویسد این دوره ما را دوره کمیسیون گمانم اینستکه بنویسند ما نباید درهر کاری که قدری اهمال دیدیم فوری یك کمیسیون انتخاب کنیم نمایندگان وقتیکه دیدند دریك کاری قصور شده‌است لابدآنکار راجع بیك وزیری است می‌توانند ازآن وزیرهمه‌قسم سئوال کنندوتأکیدات بنمایند به‌اینکه برای هر کاری فوراً یك کمیسیون انتخاب کنند بنده تصور نمی کنم کار مجلس شورا این باشد که کمیسیون‌انتخاب کنند که بروندروزارت خانه بکار ها رسیدگی کنند و بنده در این یك عیبی می بینم وآن‌اینست که قومجریه عادت‌می کنند

باینکه زیر بار کارنروندمگروقتی که یك کمیسیون از مجلس مأمور آنها در آنکار بشود و بعقیده بنده ممکن بود این آقایان اطبائی که درمجلس ماداریم خودشان جمع شده یك پیشنهادی بمجلس بنمایند لکن اینکه ماازبرای این امور یك کمیسیون انتخاب کنیم در این صورت خوبست هفت کمیسیون انتخاب کنیم وعوض هفت وزارتخانه مشغول کارآنها بشوند این ترتیب انتخاب کمیسیونها اسباب این میشود که وزرا درکلی و جزئی امور منتظر کمك از طرف مجلس هستند و واقعاً خوب است عوض وزارتخانه ها کمیسیون انتخاب کنیم .

آقا محمد بروجردی — اولا از آقای دکتر امیرخان و غیره استدعا می کنم تاریخی را که ذکر می — نمند تاریخ هجری باشد تاریخ مسیحی را برتاریخ هجری مقدم ندارند ثانیاً این که کمیسیونی تقاضا کرده‌اند چنانچه مجلس با کثریت تصویب کنند بنده عرضی ندارم ولی عرض میکنم کاری بکنند که موجبات آنمرض را ازبین خلق براندازند

دکتر علیخان — بنده همینقدر میخواستم عرض کنم که آقای دکتر امیرخان که این را پیشنهاد کرده اندبفرمایند که مقصودشان چیست ازاین پیشنهاد اگرمقصودشان تحقیق وتفتیش کردن درلوازم قرنتینه است که در چه جاها باید گذاشت و مخارجش چیست اینها تمام کارمجلس حفظ الصحه است وتصور میکنم اینکارها راهم مجلس حفظ الصحه کرده است و تمام این پیشنهاد هاولوایحی که در اینخصوص لازم است از طرف مجلس حفظ الصحه پیشنهاد شده است فقط چیزیکه اسباب معطلی است همان پولی است که تقاضا کرده‌اند وبآنها نمیرسد وبرای تعیین این پول گمان نمیکنم این پول لازم باشد خوب است تشریح بفرمائید که مقصود از این کمیسیون چیست اگر مقصود پول است این را باید مجلس حفظ الصحه یك پیشنهادی بوزارت داخله بکند و فلان مبلغ از برای اینمصرف پول بخواهد وزارت داخله هم بمجلس یاعین آن مبلغ پول را بخواهد یایك اعتباری بخواهد وآن پول را بگیرد وبمصارفش برساند والا گمان میکنم تمام این اقدامات را کرده باشند واظهاراتی را که آقای فهیم الملك کردند بنده تمام آنها را رد میکنم وگمان نمیکنم که این پیشنهاد مربوط بآن مسئله باشد .

دکتر امیرخان — اولا آقای معزز الملك فرمودند مجلس ما کمیسیون شده است واینمسئله کار وزارتخانه‌ها است بنده عرض نکردم که کاروزارتخانه‌ها نیست ولی گویا آن وزارتخانه هائیکه آقای معزز الملك در نظر دارند ما نداریم واگر میداشتیم کمیسیون تفتیش نان انتخاب نمیکردیم واینکه آقای فهیم الملك فرمودند خیلی صحیح است بنده هم میخواستم عرض کنم که بعلاوه عوارضات داخلی این یك مسئله پلتیکی هم شده است و باید هر چه زودتر پیش از زمستان اینمسئله حل بشود وقرنتینه‌های سرحدی ماترتیبی پیدا کندو اینکه آقای دکترعلیخان فرمودند که مجلس حفظ الصحه باید اینهارا پیشنهاد کند بوزارت داخله بنده عرض نکردم او نکرده است مجلس حفظ الصحه تمام این ترتیبات را نوشته است وبوزارت داخله پیشنهاد کرده است ومکرر درمکرر بوزارت داخله و وزارت خارجه نوشته است ولی بهیچوجه مثمر ثمری نشده است واقدامی نکرده اند اگر باز منتظر باشیم که مجلس حفظ الصحه پیشنهادی بوزارت داخله بفرستدومنتظر باشیم که ازوزارت داخله اقدامی بشود گویا این فصل زمستان هم کافی نیست مقصود بنده این بود که باید یك عجله کردو اگر مجلس مقدس یك کمیسیونی تشکیل بدهد مثل سایر کمیسیونها که تشکیل شده زودی کاری انجام خواهند دادو باین ترتیب یك معاونتی از مجلس شده باشد که این تفتیش ازمجلس مقدس باشد دراینصورت البته اینمسائل ترتیبی پیدا میکند تابهار واگر پولی هم لازم داشته باشید آن کمیسیون بمجلس پیشنهاد خواهند کرد ومجلس تأکیدی میکند وتقریباً این کمیسیون مخصوص میشود درامرصحیه واین کمتر از کمیسیون سابق نیست بلکه بعقیده بنده خیلی مهمتر است .

حاج شیخ الرئیس - بنده دراساس این پیشنهاد کمال همراهی را دارم وتعقیب میکنم بلکه از آقای دکتر امیرخان متشکرم که همچه پیشنهادی که نتیجه‌اش صحت عمومی است پیشنهاد کردند وامیدواریم بتوجه علمای ادیان وابدان هم دینمان هم بدنمان محفوظ باشد ولیکن یك نکته را میخواهم برای اطمینان خاطر خود و سایر نمایندگان عرض کنم که خواستن کمیسیون را بنده چندان لازم نمیدانم بلکه بعد از آنکه احساسات نمایندگان را دیدم که باین حفظ الصحه عمومی همراهند میتوانیم باجازه مجلس وبتوسط هیئت رئیسه یك رفیعه بانوزارتخانه که مرجع اینکار است بشود که اقدام فوری جدی دراجراوعمل به پیشنهاد مجلس حفظ الصحه بنمایند بعلاوه خود دکترهای مجلس میتوانند خودشان اجتماعی کنند ومساعدتی بامجلس حفظ الصحه بنمایند واین اجتماع چون ارد کترهای مجلس است کافی خواهد بود ونکته را که خواستم عرض کنم اینستکه تابحال جریان امور برخلاف ترتیبات وقواعدی بوده که امنیت بدهد خاطر نمایندگان عظام راوحالا که در این باب یك اقدامی میشود خوب است یك توجهی شود که به بودجه مملکت یك چیزی برخورد که بمصرف خودش برسدوامیدواریم یك ترتیب صحیح بتوانند بدهند که مبلغی را که تصویب میکنیم بمصرفی برسد که جزمصرف حفظ الصحه نباشدو بمصرفی نرسد که نتیجه‌اش بنظر من حفظ صحت نباشد بلکه مزید علت بشود ولی هر نوع مخارجیکه برای ترتیب حفظ الصحه مملکت است در آن همراهم غرض اینکه یك مبلغی تصویب شدیا تصویب شده است مثل سایر پولهائیکه تاریخش راذکرفرمودندنشود که اگر تابستان شد اگر چه امیدواریم ازآنماده اثری باقی نباشد ولی اگر اتفاقاً چیزی باقی بود جلوگیری شود امانه بطریقیکه قانونی شده وکمیسیون ازمجلس مبعوث شود بلکه بیك طریق صحیح دیگریکه ممکن است جلوگیری شود دکتر امیرخان اینمسئله که درآخر فرمایشاتشان آقای حاج شیخ الرئیس اظهارفرمودند چون بمجلس حفظ الصحه برمیخورد بنده لازم است دفاعاً عرض کنم که تابحال آنچه که بمجلس حفظ الصحه داده شده است بیهوده خرج نشده تمام آنها خرج قرنتینه‌ها وسایر مخارج لازمه شده است وتمام باطلاع اطباع دیپلمه ایرانی که چهارده نفر هستندو اطبای سفارت بوده دیناری ازآن حیف ومیل نشده است واینکه بنده تقاضای کمیسیون کردم برای اهمیت اینکار بود جهت دیگری نداشته

میرزا مرتضی قلیخان - این مسئله که درباب کمیسیون گفتگوشد که آقای معزز الملك گفتند که اینده‌ره رادوره کمیسیون مینویسند صحیح است لکن باید دید که نقص از کیست چون فایده ازاقدامات وزارت خانها نمی بینیم لابدیم که کمیسیون کنیم وبرای مثل یك مورد را عرض می کنم مسئله نان را که دراین مجلس مذاکره شد که مکرر سئوالات کردیم از وزیر داخله ومعاون وزارت داخله وجوابهای مساعدنشنیدیم واستیضاح کردیم معاون وزارت داخله حاضرشد درمجلس وبطوری اطمینان داد که مطمئن شدیم و روز بروز عمل نان بدتر شد مجبورشدیم کمیسیون مخصوص برای اینکارمعین کردیم وبالاخره اسباب این شد که دولت یك خسارت فوق العاده برد و مردم گرفتار گرسنگی شدند و الان هم بهمان ناخوشی گرفتار هستیم وهروزیری را که خواستیم آمد اینجاسئوال کردیم اطمینان داد لیکن روزبروز بدتر شداین تجارب بما ثابت کرد که قدری تاکید رابیشتر کنیم و تشکیل یك کمیسیون مخصوص نمائیم حالا اینکه تقاضا کرده‌اند برای اینکه کمیسیونی از مجلس برود بوزارت داخله و سئوال کند که در این خصوص چه اقدامی کرده‌اند وتاکید در اقدامات وزارت داخله بنمایند که بودجه موقتی وزارت داخله بمجلس آمد در یك صفحه مخصوصا خاطر دارم که مخارج امنیه و صحیه نوشته شده بود و اینجا بعد از مذاکرات زیاد بالاخره گفته شد چون موقتی است بر گردد بوزارتخانه بعد که بودجه صحیح نوشته شد بیاید بمجلس وهرچه مخارج شد تصدیق خواهد شد وهمانطور که معین شده بود ازبرای اداره امنیه مخارج شد بلکه یك مبلغی هم زیادتر اما درمسئله صحیه هیچ مذاکره نکرده اند و نگفته اند اصلا حفظ الصحه داریم ملاحظه بفرمائید ازوقتی که اینمرض ازسرحدوارد این مملکت شد اگرچه بحمدالله بپایتخت سرایت نکرد ولی ببینید چقدر ازعده این مملکت کاست وچقدر ضرروارد کردومعلوم نیست که تا اول بهار چه برسر اهل این مملکت بیاید پس لازم است که کمیسیونی معین شود که دراینخصوص یك اقدامی بفرمایند بطوری که خود اطباء مطمئن شوند که این مرض بکلی برطرف شده اگر از اول سال اقدام می کردند باین زحمت امروزی گرفتارنمیشدیم که آنقدر ازما تلف کند و تخمش هم در این مملکت کاشته شود .

رئیس - مذاکره در اینخصوص کافی است حالا رای میگیریم مطابق تقاضائی که آقای دکتر امیر خان کرده اند از برای تفتیش در امورحفظ الصحه کمیسیونی انتخاب کنیم و عده‌اش هم (۶) نفر کافی است کسانی که باتشکیل این کمیسیون مساعد هستند قیام نمایند .

رئیس - اکثریت است — حالا شروع می کنیم بانتخابات میرزا داودخان - این انتخاب لازم ندارد همین دکتر های مجلس را معین کنید .

رئیس - باید رای گرفته شود ورقه توزیع و رای گرفته شد - آقایان فهیم الملك وحیدالملك آقا سید محمد صادق برای استخراج آراء معین شدند .

رئیس - اوراق را درخارج استخراج نمایند چون بعضی مذاکرات داریم ولازم است مجلس را خصوصی کنیم باینجهت مجلس علنی را ختم میکنیم دستور جلسه آتیه همان دستور سابق است واگر وقت داشته باشیم شور ثانی قانون محاسبات عمومی (مجلس مقارن غروب خصوصی گردید.)

جلسه ۱۷۴

صورت مذاکرات روز شنبه ۹ شهر ذیقعده ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب بریاست آقای ذکاء الملك تشکیل شد.

صورت روز پنجشنبه هفتم را آقای معاضدالملك قرائت نمودند.

(غایبین جلسه قبل).

قوام الاسلام . حاجی میرزا آقا . نوبری . آقا سید محمدرضا . بدون اجازه لواء الدوله . بااجازه حاجی میرزا زین العابدین قمی . حاج مصدق الممالك میرزا محمد علیخان تربیت . وکیل التجار . مریض آقا شیخ حسین یزدی . حاج وکیل الرعایا مستشار الدوله . ممتاز الدوله . آقا میرزا محمد صادق . افتخار الواعظین . حاجی آقا . میرزا علی اکبر خان دهخدا . مرتضی قلی خان بختیاری سپهدار اعظم . مشیر الدوله . امام جمعه خوئی میرزا رضاخان نائینی بموقع مقرره حاضر نشده اند.

رئیس - درباب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمایند.

حاج عزالممالك - چون فرق است مابین لفظ بااجازه و مریض بنده میخواستم عرض کنم که آقای لواء الدوله مریض است.

اقامیرزا ابراهیم خان - تلگراف کمیته اسلامبول مبنی بر تبریك سال دوم از دوره تقنینیه بود در صورت مجلس افتتاح دورهٔ نوشته است.

حاج وکیل الرعایا - چون بنده همیشه می بینم که بنده را جزء دیر آمده گان مجلس مینویسند باینواسطه متاسفانه میخواستم عرض کنم که جهة اینکه دیر شرفیاب می شوم بمجلس نه بجهة آنست که کار شخصی داشته باشم بلکه بواسطه کار و مأموریتی که از طرف مجلس بمن رجوع شده است و این نمی دانم از روی چه عدالتی است که با اینکه همه اش بنده میدوم با وجود این بنده را جزء غائبین مینویسند و در روزنامه ها هم بدنام هستم.

رئیس - هر وقت بی اجازه تشریف نمیآورید لابد نوشته می شود بی اجازه هر وقت اجازه داشته باشید با اجازه می نویسند.

حاج وکیل الرعایا - عرض میکنم کار هائی که راجع به بنده است خودش یك وقتی لازم دارد و در یك وقت ورودجا حاضر بودن هم از قوه بشر خارج است باین جهة است که بنده دیر میرسم لکن میتوانم عرض کنم کاریکه میکنم همانست که بعهده خودم است و خدمتی است که از طرف مجلس معین شده است و در نیمساعت که بنده را غائب می نویسند در آن نیمساعت شاید کار هائی را که بر عهده بنده واگذار شده است می نمایم این برای اشخاصی است که دراین کارها مسامحه می کنند و میروند عقب کارهای شخصی خودشان و بنده چون از آن اشخاص نیستم لازم شد عرض کنم.

وحیدالملك - بنده میخواستم عرض کنم کمیسیون فارس لازم است راپورتی از اعمال خودشان بدهند.

محمدهاشم میرزا - این مأموریتی که آقای حاج وکیل الرعایا میفرمایند خوب است توضیح بدهند اگر از طرف مجلس است که بفرمائید بدانیم و اگر از طرف مجلس نیست که آنهم باید معلوم شود.

معاضدالملك - نتیجهٔ استخراج آراء برای انتخاب اعضاء کمیسیون حفظ الصحه ازاین قرار است:

دکتر امیر خان . با [٦٧] رأی . لسان الحکماء با (٦٧) رأی دکتر علیخان با (٦٧) رای دکتر حیدر میرزا با (٦٥) رأی دکتر اسمعیل خان با (٦٧) رای دکتر رضاخان با (٥٤).

آقای میرزا ابراهیم خان - استیضاحی است از طرف آقای دکتر علیخان قرائت می شود (بمضمون ذیل قرائت شد.)

این بنده در خصوص اقدام بجلب مستخدمین خارجه که مدتی است مجلس شورای ملی رأی داده است از آقای رئیس الوزراء استیضاح دارم.

حاج آقا — قرن بیستم برای اولاد آتیه ایران درقرن بیست و یکم تاریخ معتبش از کلیه عالم اسلامی عموماً و از تاریخ ایران خصوصا به اولاد ایران نشان خواهد داد زیرا در این رولسیون چهارساله ایران آن تمدن ذاتی و نجابت فطری که تمام اولاد ایران نشان دادند تصور می کنم تمام انصاف دارهای دنیا وبا وجدان های متمدن عالم را بتصدیق مجبور کرد حتی موقع بیك جائی رسید که سکوت وسکون ایرانیها در موارد شداید ودر موقعیکه حملات از هرطرف بآنها میشد واقعا انصاف طلب هارا متفکر و متحیر کرده بوداز حسن نجابت ایرانی ها که در هر موقع سکونت خودشان را ظاهر کرده بودند ولی از بس حسن فطرت از ایرانی ها نسبت سکوت و سکون ظاهر شد که بعضی از جراید اروپا که واقعا می تواند انسان در حق قلم آنها بگوید که با نیش قلم پیکر انسانیت را سوراخ میکنند طوری دراین باب بعضی تعبیرات نسبت بملت ایران وحالت حاضره ایران میکنند که انصاف هیچ با انصافی آنرا سزاوار نمی داند تا اینکه در این موقع که بعضی یادداشتها بدولت ایران داده شد و جواب هم از طرف وزیر امور خارجه ما بطور کامل داده شد بسفارت انگلیس و تصور میکنم که آن برهان قاطعی بود (استاتسیك) کمرك ایران بر اینکه آن یادداشت خیلی بیموقع واقع شده بود ولی بنده تصور می کنم در این موقع ما نباید بیش از این اظهار سکوت وسکون بکنیم که تابعضی از جراید اروپ بنویسند که ایرانیها بااین همه اظهاراتی که بآنها میشود دربعضی شداید بی حس هستند وخیال میکنند که از بی حسی ایرانی است اگرچه پیش انصاف طلبهای دین معلوم است که ایرانی ها بی حس نیستند و این اظهار سکوت و سکون آنها ازیك تمدن ذاتی ونجابت فطری است ولی آنکسانی که میخواهند نیش بزنند تصور میکنند که ایرانی اظهار حیات نمیکند وحس ندارند درصورتی که بنده گمان میکنم که برای ردتمام اظهاراتی که نسبت بتأمینات جنوب گفته شده همان (استاتسیك) کمرك کافی است واگر کسی درست تامل بکند در آنکلمهٔ که وزارت خارجه جواب گفتند میداند که همان یك کلمه کافی است درجواب کسیکه بخواهد اظهار کند که در تجارت طرف جنوب ایران اختلافی واقع شده وبرای رد او کافی است همان (استاتسیك) کمرکی که عرض کردم ولی دراینموقع همانطور که بیشتر عرض میکنم که مانباید بیش از این اظهار سکوت وسکون بکنیم دولت ایران همیشه درهر مواقع حفظ مناسبات خودش را باتمام دول همجوار ودوستان خودشرا کرده ولی دریك همچو موقعی هیچ نمیتواند بعضی اظهاراتی را که خارج ازمراتب انصاف و ترتیبات نزاکت بین المللی است از بعضی از جرائدی که شاید لسان بعضی از اشخاص بزرك عالم بالسان شریف خودشان باشند بشنود و قبول نماید و از این جهت بود که کمیسیون در مجلس انتخاب شد که بنده هم جزئش بودم و آقای حسنعلیخان هم بودند برای اینکه نظریاتی دراین باب نمایند اقداماتی که ازطرف دولت اظهار شد باعضاء کمیسیون بجهت تأمینات فارس نشان داده تقریباً اعضاء را قانع کردند بواسطهٔ اینکه حکومت تقریبا معین شده بود وقشون هم بطور کفایت درمقام حرکت هستند ویك دوفرع مخصوص که درهمدان قبل از وقت معین شده بود بآنها هم امر شد که از آن طرف حرکت نمایند و بیایند بقم که از اینطرف هم حکومت حرکت کند و برود و تامینات هم درفارس مخصوصا این ایام درشهر و اطراف در کمال خوبی برقرار است ونایب الحکومه هم بخوبی توانسته است که از عهده تأمینات برآید وبنده عرض میکنم که مردم ایران بعداز این صدمات فریاد میزنند که زنده باد استقلال ایران وهیچ منتظر نیستند که بعضی جراید انصاف کش درباره ایران اینطور اظهارات بکنند.

مؤتمن الملك — بنده همینقدر میخواستم عرض کنم که مذاکرات جزء دستور بوده است و این راجع بکی بوده است.

رئیس — حال شروع میشود بشور دوم در قانون محاسبات عمومی و باید در مواد رأی بگیریم آقا میرزا ابراهیم خان ماده اول لایحه وزیر را قرائت نموده کمیسیون ماده مزبور را این طور پیشنهاد کرده بود (ماده اول) بودجه دولتی سندی است که معاملات دخل وخرج مملکتی برای مدت معینی درآن پیش بینی و تصویب شده باشد مدت مزبور را سند مالیه می گویند و عبارت است از یکسال شمسی » .

حاج سید ابراهیم - در این ماده نوشته شده است « برای مدت معینی » و بعد آن مدت معین ذکر میکند که « عبارت از یکسال شمسی » است در این صورت «مدت معینی » لازم نیست خوبست از اول اینطور نوشته شود که « بودجه